

УДК 330.341.1

Дворак Я., професор, завідувач кафедри публічного адміністрування та політичних наук, Університет Клайпеди, Литва;

Стеблина Н. О., д-р політ. наук, професор, професор кафедри журналістики та соціальних комунікацій, Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПОВНОМАСШТАБНЕ ВТОРГНЕННЯ РФ У ПОРЯДКУ ДЕННОМУ РОСІЙСЬКОМОВНИХ ГАЗЕТ ЛАТВІЇ

Ключові слова: порядок денний, Латвія, російсько-українська війна, друковані ЗМІ.

Вступ. Повномасштабне вторгнення РФ кардинально вплинуло на зміну порядку денного світових видань. Велика війна, яка видавалася до того чимось неможливим, розпочалася, тож газети та сайти виносили на перші шпальти не локальні питання, а новини з України.

Актуальність. Для України сьогодні надзвичайно важливо здійснювати постійний моніторинг порядку денного міжнародних медіа – адже їх аудиторія, відповідно до того, як подаються події, може впливати на уряди своїх країн щодо підтримки нашої країни. Потрібно також моніторити й видання, що виходять російською мовою в інших країнах, зокрема відстежувати не тільки ставлення до повномасштабного вторгнення РФ, але й можливі випадки поширення пропаганди.

Тож мета цього дослідження – проаналізувати порядок денний російськомовних газет Латвії щодо висвітлення повномасштабного вторгнення РФ.

До уваги було взято два видання.

Газета «*Latgales Laiks*» (eng. *Latgalian time*), що виходить у місті Даугаупіліс (регіон Латгале, Латвія). Видання з'явилося у 1992 році внаслідок об'єднання двох газет: «*Avangard*» та «*Daugavpils Vestnesis*». Газета виходить латвійською та російською мовами. Російськомовна версія – двічі на тиждень. Про наклад зазначено таке: він складає 10 тисяч, із яких 3 тисячі поширюються за підпискою, 1 тисяча з них – російською мовою. Вибір цієї газети пояснюється тим, що місто Даугаупіліс та найближчі до нього муніципалітети є найбільш російськомовними територіями в Латвії. Деякі дослідники навіть описують цю територію, як «інший Крим» [1].

Також газета «*Rēzeknes Vēstis*» (eng. *Rezekne news*) виходить у Резекне, іншому латвійському місті, де мешкає значна кількість російськомовного населення. Місто розташоване на сході Латвії, недалеко від кордону з РФ. Приблизно 30 тисяч його жителів – російськомовні [5]. Із 1944 р. видання виходило під різними назвами. Також видається двічі на рік латвійською та російською мовами. Має наклад 6 тисяч екземплярів.

Щодо концепції порядку денного, зазначимо, що ми спиралися на такі дослідження:

– Д. Шеуфеле та В. Тьюксбері, які зазначали, що в аналізі медіа важливо не те, що ви кажете, а те, як ви це кажете [6];

– С. Кіма та колеги, що виявили значну відповідність між тим, як подаються головні новини у медіа, та ставленням до цих новин у аудиторії [2];

– класичну роботу із формування порядку денного М. МакКомбса, який зазначив, що медіа визначають, які теми і які організації будуть обрані для обговорення публікою [3];

– В. Ньюмана і колеги, які визначили особливості того, як формується порядок денний за часів великих даних [4].

Період дослідження: ми використовували газети з 24 лютого до 10 червня 2022 року, щоб охопити декілька періодів повномасштабного вторгнення. У кожному випуску ми шукали публікації, які стосувалися теми. Спочатку бралася до уваги перша шпальта (заголовок, як він поданий, чи наявні фото). Після цього оброблялися внутрішні шпальти.

Після цього ми підраховували кількість згадок про повномасштабне вторгнення на перших та внутрішніх шпальтах. Цілком прогнозовано увага до повномасштабного вторгнення була найбільшою у березні, коли ця тема виносилася на перші шпальти, отже, подавалася як найголовніша, і порушувалася на зовнішніх шпальтах. Проте вже у квітні і до кінця спостереження на перших шпальтах були поодинокі згадки, а увага на внутрішніх спадала поступово: від 6–7 згадок на перших шпальтах та 22–23 згадок на внутрішніх у березні до 1–2 та 6–8 згадок у травні-червні.

Проте, звісно, цікаво буде подивитися, які саме теми порушувалися через повномасштабне вторгнення РФ. Для того, щоб їх виявити, ми використали семантичний аналіз і побачили найбільш вживані слова та вислови. Так нам вдалося виявити різницю у подачі тем (рис. 1).

Так, видання *Latgales Laiks* менше вживало слово «війна», у деяких випадках заміняючи його словом «дія» – «агресивні дії Росії», також вживало слово «звільнення», наприклад «Україна – Росія: вторгнення чи звільнення». У такому випадку йшлося навіть про посилення на пропагандистський меседж Кремля. Натомість «Резекненские вести» менше вдавалося до евфемізмів і писало саме про «війну». Перше видання також менше писало про допомогу біженцям, натомість друге приділяло цьому більше уваги, зачіпаючи ще тему дітей. Це видно через вживання слів «підтримка», «допомога», «надати», «пошта», «посилка» (йшлося про надсилання допомоги). Зосередження на негативному впливі санкцій та війни на економіку у газеті *Latgales Laiks* видно через вживання слів «заборона», «підприємець», «підприємство», «працівник», «санкції», «літера» (малася на увазі «Z» та обмеження щодо її вживання).

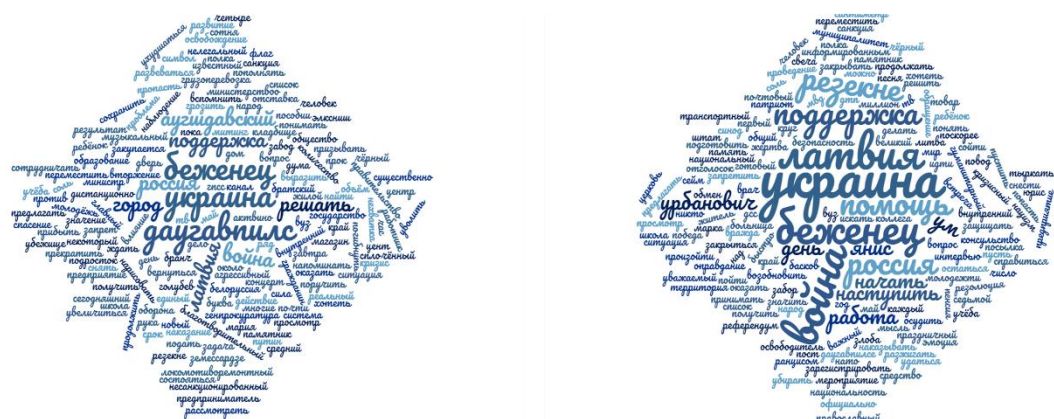


Рисунок 1 – Хмари слів

Висновки

Отже, аналіз порядку денного російськомовних медіа показав, що основними темами були підтримка України та біженців, а також вплив повномасштабного вторгнення на економіку Латвії та регіонів, у яких виходять газети.

На першому етапі видання приділяли темі війни найбільше уваги як на внутрішніх шпальтах, так і на першій шпальті. Проте уже з квітня увага до України стала спадати. Також тональність висвітлення змінилася із позитивної до більш нейтральної. А інколи траплялася й негативна, найбільше це очевидно для газети Latgales Laiks.

Список використаних джерел

1. Ekmanis I. Diversity in Daugavpils: Unpacking identity and cultural engagement among minority school youth in eastern Latvia. In *The Russian-speaking Populations in the Post-Soviet Space*. Routledge, 2019. P. 71–96.
2. Kim S., Scheufele D. A., Shanahan J. Think about it This Way: Attribute Agenda-Setting Function of the Press and the public's Evaluation of a Local Issue. *Journalism & Mass Communication Quarterly*. 2002. № 79. P. 25–27.
3. McCombs M. Agenda setting function of mass media, *Public Relations Review*. 1977. Vol. 3(4). P. 89–95.
4. The Dynamics of Public Attention: Agenda-Setting Theory Meets Big Data / W. R. Neuman, L. Guggenheim, S. M. Jang, S. Y. Bae. *Journal of Communication*, 2014. № 64. P. 193–214.
5. Platt K. M. Latvia's Russian Questions. *Current History*, 2019. Vol. 118(810). P. 282–284.
6. Scheufele D. A., Tewksbury D. Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 2007. № 57. P. 9–20.